

Joseph Goebbels. El maestro de la propaganda

© pentru ideea originală, Emse Publishing, S. L., 2024

© pentru texte, Mar Corrales, 2024

© pentru prezenta ediție, Emse Publishing, S. L., 2024

Îngrijire editorială: Bonallettera Alcompas, S. L.

Design și ilustrație copertă: Pau Taverna

Design și machetare: LitusGràfic

Fotografie copertă: Sueddeutsche Zeitung Photo / Alamy Stock Photo

© Ilustrații și fotografii din interiorul cărții: Bundesarchiv, Bild 102-10547 / CC BY-SA 3.0 DE / Wikimedia Commons; p. 51. Bundesarchiv, Bild 102-17049 / Georg Pahl / CC BY-SA 3.0 DE / Wikimedia Commons; p. 54. Bundesarchiv, Bild 183-H14243 / Nau / CC BY-SA 3.0 DE / Wikimedia Commons; p. 57. Bundesarchiv, Bild 183-H02648 / CC BY-SA 3.0 DE / Wikimedia Commons; p. 75. Bundesarchiv, Bild 183-J05235 / Schwahn / CC BY-SA 3.0 DE / Wikimedia Commons; p. 93. Bundesarchiv, Bild 183-J05235 / Schwahn / CC BY-SA 3.0 DE / Wikimedia Commons; p. 98.

Toate drepturile rezervate

Editura Litera

tel.: 0374 82 66 35; 021 319 63 90; 031 425 16 19

e-mail: contact@litera.ro

www.litera.ro

Joseph Goebbels

Maestrul propagandei

Mar Corrales

Copyright © 2025 Grup Media Litera

pentru ediția în limba română

Toate drepturile rezervate

Editor: Vidrașcu și fiii

Redactor: Georgiana Bărbulescu-Harghel

Corector: Rodica Crețu

Copertă: Vlad Panfilov

Tehnoredactare și prepress: Marin Popa

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

CORRALES, MAR

Joseph Goebbels: maestrul propagandei /

Mar Corrales. – București: Litera, 2025

ISBN 978-630-342-950-2

929

94

Cuprins

Un tânăr romantic	7
Trezește-te, Germanial	27
Promotor al războiului	49
Război total	81
Ultimul film	107
Cronologie	133

Un tânăr romantic

„De ce îl crease Dumnezeu în așa fel încât oamenii râdeau și își băteau joc de el? De ce nu putea, la fel ca alții, să se iubească și să iubească viața? De ce trebuia să urască atunci când voia să iubească?“¹, scria stând la birou într-o cameră modestă pe care o închiriasse cu greu în Münster, un oraș universitar situat puțin mai la nord de Dortmund, în regiunea Westfalia. Pe fereastră putea vedea străzile pline de oameni ale căror vieți urmau să fie, după toate probabilitățile, mai bune decât a lui. Era august 1919, Primul Război Mondial tocmai se încheiase, în timp ce lumea sa morală și spirituală începea să se umple de fisuri: „Nu mă mai recunosc în lume“.² Trecutul, prezentul și viitorul lui, toată amărăciunea și toată speranța sa erau sădite în

¹ Reuth, R.G., 2009. *Goebbels, una biografía*. Madrid: La esfera de los libros, p. 26.

² Reuth, R.G. (ed.), 1992. *Joseph Goebbels. Tagebucher 1924–1945*. München: Piper Verlag, p. 64.

Michael, protagonistul romanului său. Acesta era un tânăr care visa să devină scriitor de succes în cele mai grele vremuri pe care le traversa patria sa iubită, Germania.

Joseph Goebbels avea 22 de ani, iar vara își urma cursul înainte de a înfrunta semestrul universitar care avea să vină. Nu urma să fie ușor; înglodat în datoriile acumulate în urma studiilor, fără un loc de muncă pe măsura așteptărilor sale înalte și dependent de părinți, nu avusese de ales decât să ia „împrumuturi mizere” pentru a se muta „la fiecare câteva luni dintr-un loc în altul pentru cea mai mare parte a carierei sale universitare”.¹ În plus, trebuia să depășească și zidul ridicat de familia Stalherms, familia Ankăi, colega lui de grupă, apoi iubită și întruchiparea tuturor dorințelor lui personale, sentimentale și sociale. Fiică a unei familii burgheze, cu siguranță bogată și înstărită, părinții ei îl disprețuiau pe Goebbels pentru originile sale umile, dar mai ales, așa cum fusese întotdeauna, pentru că era șchiop.

Piciorul său strâmb devenise motivul caracterului său puternic, uneori nefericit și singuratic. Astfel, resemnat că Dumnezeu îl lăsase pe lume cu acest handicap, Goebbels se dezlănțuia în scris, atât în manuscrisul în care își contura eroul, *Michael*, cât și în notele sale autobiografice inedite, sau *Erinnerungsblätter (Pagini de amintiri)*: „În trecut, când sâmbăta venea și se lăsa seara, întreaga săptămână îmi apăsa pe suflet cu chinul ei copilăresc. Sfârșeam prin a-mi lua cartea de rugăciuni și a merge la biserică.

¹ Manvell, R.; Fraenkel, H., 2014. *Doctor Goebbels*. Barcelona: Roca Editorial. Lib. dig., 418.

Mă gândeam la tot ce îmi adusese săptămâna, bun și rău, apoi mergeam la preot și mărturiseam tot ce-mi stătea pe suflet. Când scriu acum, am același sentiment. Simt că trebuie să merg la spovedanie. Vreau să dezvălui prin scris cea mai adâncă parte a sufletului meu.”¹

În orele sale cele mai negre, dezlănțuia pe hârtie elogiile și pagini întregi de proză afectată, evocând poetul care voia să fie și soldatul care nu putea să fie vreodată. *Michael*, *alter ego*-ul său pozitiv, era gândit ca un erou romantic de o spiritualitate și un curaj rafinate, de un idealism exaltat și paroxistic, „o figură luminoasă, radiantă, nobilă, cuceritoare”.²

În septembrie, terminase primul proiect și îi scria Ankăi Stalherm: „*Michael Voorman* este gata, cred că o să-ți placă. Propria mea poveste cu inima în mână. Toată suferința fără ascunzișuri.”³ Suferință inseparabilă de urmările fragilității sale fizice și accentuată de evenimentele pe care le trăiau amândoi într-o Germanie în ruine. Trecuseră puțin mai mult de două luni de când țara semănase ceea ce germanii numeau cu dispreț *diktatul* de la Versailles. Într-adevăr, Sala Oglinzilor, sala în care fusese aprobat tratatul, era un loc care reflecta grandoarea unui singur trecut, cel al Franței. Din strălucirea imperială germanică nu mai rămăsese mare lucru, ci doar o națiune

¹ Reuth, R.G. (ed.), 1992. *Joseph Goebbels. Tagebucher 1924–1945*. München: Piper Verlag, p. 3.

² Fest, J., 1992. *The Face of the Third Reich*. Londra: Penguin Books Ltd, p. 106.

³ Reuth, R.G. 2009. *Goebbels, una biografia*. Madrid: La esfera de los libros, p. 53.

lipsită de armată, împovărată de datorii și de vina de a fi dezlănțuit ultima conflagrație – și cea mai mare – pe care o trăise până în acel moment lumea.

Vara aceea blândă se transformase în iad. Mai mult decât o țară, Germania era o stare de spirit: nihilistă și dezechilibrată, dacă nu chiar disperată. Tânărul Joseph Goebbels își pusese speranțele în cartea pe care tocmai o terminase și pe care o intitulase, în prima sa versiune, *Anii tinereții lui Michael Voorman*.

Viitorul preot

Tatăl său, Friedrich Goebbels, își dorise ca urmașii săi să urce pe scara socială. Și își spusese că, dacă vreunul dintre ei ajungea să îl slujească pe Dumnezeu, umila sa misiune de tată ar fi putut fi considerată îndeplinită. La fel ca mulți dintre vecinii din Rheydt, acesta era fiul unor imigranți catolici germani care veniseră din nordul Renaniei în acest oraș de pe Rinul Inferior, prosper datorită industriei textile în plină dezvoltare.

Tatăl lui Goebbels, Fritz, începuse să lucreze de la o vârstă fragedă pentru a asigura un venit suplimentar familiei sale: era curier la fabrica W.H. Lennartz, o fabrică unde se făceau fitiluri de lampă. Perseverența și încrederea în sine i-au permis să avanseze la munca de birou pentru a face mici operațiuni administrative, până când, în cele din urmă, a găsit un post permanent de contabil. Mama lui Joseph Goebbels, Katharina Odenhausen, era de asemenea imigrantă. De îndată ce împlinise vârsta

pentru a începe să muncească, s-a dus să lucreze în casa unui fermier pentru a-și scuti mama și frații de grija de a hrăni o gură în plus. Din uniunea lui Fritz cu Katharina a rezultat o familie armonioasă care, ca toate celelalte familii renane, era foarte conservatoare, tradiționalistă și urma preceptele rigide ale educației prusace: supunere, verticalitate, moralitate și disciplină. La acestea se adăuga un cult religios cu adânci rădăcini catolice.

După nuntă, cuplul s-a mutat la primul etaj al unei căsuțe umile din Odenkirschener Strasse, unde li s-au născut copiii: Konrad, „un năzdrăvan”¹, Hans „un glumeț”², Maria (care a murit prematur) și, în sfârșit, Paul Joseph, pe 29 octombrie 1897. La sfârșitul secolului al XIX-lea, familia reușise să strângă câteva economii și a cumpărat o casă mai modestă la numărul 140, pe Dahleener Strasse, la mică distanță de centrul orașului, locuință pe care Goebbels a numit-o „adevărata mea casă părintească”.³ Acolo și-au stabilit părinții săi reședința și acolo a stat și el până la maturitate.⁴ La un an după mutare s-au născut cele două surori mai mici ale sale: Elizabeth (care a murit în 1915) și Maria Magdalena, „sora mea dragă”, cu care a menținut o relație foarte apropiată pe tot parcursul vieții, în ciuda faptului că îi despărțeau 12 ani.

Rutina familiei Goebbels se învârtea în jurul muncii și al credinței. Mersul la biserică a devenit mai frecvent

¹ *Ibidem*, p. 50.

² Reuth, R.G. (ed.), 1992. *Joseph Goebbels. Tagebucher 1924–1945*. München: Piper Verlag, p. 50.

³ *Ibidem*, p. 49.

⁴ *Ibidem*, p. 50.

când micul Joseph suferea de pneumonie, care i-a provocat „halucinații febrile teribile”.¹ Boala pulmonară s-a prelungit și a fost agravată de o infecție osoasă la piciorul drept când avea doar patru ani. Katharina era disperată: după moartea primei sale fiice, Maria, acum trebuia să facă față fragilității și sănătății șubrede a micului său Joseph.² Așa că mama a trecut de la slujbele de duminică la rugăciuni și lecturi zilnice din evanghelii; iar când nu făcea asta, își târa copiii la biserică, unde se închinau în fața altarului și își făceau semnul crucii pe frunte cu apă sfințită.

Rugăciunile au părut să aibă efect, până când, patru ani mai târziu, prin 1906, a avut loc „unul dintre momentele definitorii ale copilăriei mele”.³ Micul Goebbels se întorsese cu familia sa de la o plimbare în Geistenbeck. Ajunși acasă, Katharina își făcea treburile în spălătorie când a auzit brusc țipete. A fugit în sufragerie, unde l-a găsit pe băiețel stând în picioare, plângând de durere și strângându-și piciorul.⁴ Avea să reînceapă *via crucis* de masaj și tratamente medicale lungi și dureroase.⁵ În cele din urmă, a fost dus la o clinică universitară din Bonn, după cum povestește Goebbels în jurnalul său, unde medicii au decis, în fața părinților disperați, că piciorul deformat, mic și atrofiat îi va rămâne „paralizat pe viață” din cauza osteomielitei și că va fi obligat să poarte

¹ *Ibid.* p. 50.

² Reuth, R.G. 2009. *Goebbels, una biografia*. Madrid: La esfera de los libros, p. 21.

³ Reuth, R.G. (ed.). 1992. *Joseph Goebbels. Tagebucher 1924–1945*. München: Piper Verlag, p. 51.

⁴ *Ibidem*, p. 51.

⁵ *Ibidem*, p. 51.

o orteză. Astfel, s-a transformat într-un infirm de care colegii râdeau, dar și într-un copil retras și singuratic (și, prin urmare, în „favoritul familiei”).¹

A înțeles atunci că nu poate depinde decât de el însuși, așa că, în pragul pubertății, în ultimul an de școală primară, cu trupul acela mic și diform, schiop și cu capul disproporționat și cu ochi stinși, s-a confruntat cu colegii săi în clasă și în afara ei. Aceștia, spunea el, „nu m-au plăcut niciodată, cu excepția lui Richard Flisges”.² Flisges, fiul unui fermier, i-a devenit cel mai bun prieten în timpul liceului și cu el a construit o relație profundă și adevărată, până la punctul de a influența ideile pe care Goebbels le va elabora după Primul Război Mondial. Lui i-a dedicat cea mai intimă și personală carte a sa, *Michael*.

Nefericirea micului Joseph a fost întâmpinată cu teamă de părinții lui, care credeau că trebuie să fi fost vorba de un fel de pedeapsă trimisă de Dumnezeu. Când își revenea, mama mergea la biserică cu fiul ei de mână, urmând rutina spovedaniei și a rugăciunii, și se ruga în genunchi ca, în cele din urmă, Dumnezeu să-i ridice pedeapsa și să-i protejeze familia.³ Devotamentul ei era atât de mare încât, temându-se să nu fie exclusă din comunitate dacă ar fi spus adevărul, a preferat să treacă handicapul băiatului drept rezultat al propriei neglijențe, un accident în care nu observase că piciorul lui se agățase de o bancă.

¹ *Ibidem*, p. 51.

² *Ibidem*, p. 51.

³ Reuth, R.G. 2009. *Goebbels, una biografia*. Madrid: La esfera de los libros, p. 23.